

VIJEĆE EUROPE
EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA
PRVI ODJEL

PREDMET FREIMANN PROTIV HRVATSKE

(Zahtjev br. 5266/02)

PRESUDA

STRASBOURG

24. lipnja 2004.

*Ova će presuda postati konačnom pod okolnostima utvrđenim u članku 44. stavku 2. Konvencije.
Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.*

U predmetu Freimann protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

g. C. L. ROZAKIS, *predsjednik*,
g. P. LORENZEN,
g. G. BONELLO,
gđa F. TULKENS
gđa N. VAJIĆ,
g. E. STEINER,
g., K. HAJIYEV *suci*,
i g. S. NIELSEN, *Tajnik Odjela*

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 3. lipnja 2004. godine,
donosi sljedeću presudu koja je usvojena tog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 5266/02) protiv Republike Hrvatske koji je hrvatska i njemačka državljanka gđa. Anica Freimann ("podnositeljica zahtjeva") podnijela Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Konvencija") dana 5. srpnja 2001. godine.

2. Hrvatsku je Vladu ("Vlada") zastupala njena zastupnica, gđa Lidija Lukina-Karajković.

3. Dana 13. ožujka 2003 Sud je odlučio prosljediti zahtjev hrvatskoj Vladi. Sukladno članku 23. § 3. Konvencije, Sud je odlučio istodobno donijeti odluku o dopuštenosti i osnovanosti predmeta.

4. S obzirom da je podnositeljica njemačka državljanka, dana 19. siječnja 2004. Sud je pozvao njemačku Vladu da, ukoliko to želi, podnese pismeno očitovanje sukladno članku 36 § 1 Konvencije i Pravilu 44. Poslovnika Suda. Njemačka Vlada nije dostavila nikakvo očitovanje.

ČINJENICE**I. OKOLNOSTI PREDMETA**

5. Podnositeljica zahtjeva rođena je 1941. i živi u Berlinu, Njemačka.

6. Dana 7. kolovoza 1992. njezina kuća u Slavanskom Brodu, Hrvatska, uništena je u eksploziji mine koju su postavili nepoznati počinitelji.

7. Dana 4. listopada 1995. podnositeljica zahtjeva pokrenula je pred Općinskim sudom u Slavanskom Brodu, građanski postupak za naknadu štete protiv Republike Hrvatske.

8. Sukladno Zakonu o izmjeni Zakona o obveznim odnosima, Općinski sud u Slavanskom Brodu dana 28. rujna 2000. je donio odluku o prekidu postupka.

9. Sukladno Zakonu o odgovornosti za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija, dana 4. prosinca 2003. postupak je nastavljen.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO

10. Mjerodavni dio Zakona o obveznim odnosima (Narodne novine, br 53/1991,73/1991,3/1994,7/1996 I 112/1999) glasi kako slijedi:

Članak 180(1)

Za štetu nastalu smrću, tjelesnom povredom ili oštećenjem odnosno uništenjem imovine fizičke osobe uslijed akata nasilja ili terora te prilikom javnih demonstracija i manifestacija odgovara društveno-politička zajednica čiji su organi po važećim propisima bili dužni spriječiti takvu štetu.

Mjerodavni dio Zakona o izmjeni Zakona o obveznim odnosima (Narodne novine br.7/96, u nastavku teksta: Zakon iz 1996.) glasi:

Članak 1.

U Zakonu o obveznim odnosima ("Narodne novine", br. 53/91,73/91 i 3/94) članak 180. briše se.

Članak 2.

Postupci za naknadu štete pokrenuti po odredbama članka 180. Zakona o obveznim odnosima, prekidaju se.

Postupci iz stavka 1. ovoga članka nastavit će se nakon što se donese poseban propis kojim će se urediti odgovornost za štetu nastalu uslijed terorističkih akata.

Mjerodavni dio Zakona o parničnom postupku (Narodne novine br. 53/1991, 91/1992, 112/1999 i 117/2003) propisuje:

Članak 212.

"Postupak se prekida:

...

(6) kada je to propisano posebnim propisom."

Zakon o odgovornosti za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija iz 2003. (Narodne novine, br. 117/2003, u daljnjem tekstu: Zakon iz 2003) propisuje, između ostalog, da će Republika Hrvatska nadoknađivati štetu koja je posljedica smrti, tjelesne povrede ili oštećenja zdravlja. Sva materijalna šteta može se zahtijevati temeljem Zakona o obnovi.

Mjerodavni djelovi Zakona o obnovi (Narodne Novine, 24/1996, 54/1996, 87/1996, 57/2000) propisuju, između ostalog, da će sredstva za obnovu biti dodijeljena osobama čija imovina je uništena u ratu. Zahtjev se može dostaviti Ministarstvu za javne radove, obnovu i graditeljstvo.

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVKA 1. KONVENCIJE

15. Podnositeljica zahtjeva prigovara da donošenje Zakona iz 1996. krši njezino pravo na pristup sudu zajamčeno člankom 6 § 1 Konvencije koji glasi kako slijedi:

Članak 6§1

"Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi...svatko ima pravo...da sud...u razumnom roku ispita njegov slučaj"

A. Dopuštenost

1. Suglasnost *ratione temporis*

16. Vlada je istaknula da domaće vlasti mogu biti odgovorne samo za događaje koji su se desili nakon 5. studenog 1997. kad je Konvencije stupila na snagu u Republici Hrvatskoj.

17. Podnositeljica prigovara da je njezina nemogućnost pristupa sudu trajala do 4. prosinca 2003. kad je Općinski sud u Slavanskom Brodu nastavio postupak.

18. Sud bilježi da je prekid podnositeljičinog postupka *de facto* trajao od 3. veljače 1996., stupanjem na snagu Zakona iz 1996. Sukladno navedenom Zakonu Općinski sud u Slavanskom Brodu nije bio u mogućnosti nastaviti postupak. Međutim, Općinski sud u Slavanskom Brodu donio je dana 28. rujna 2000. formalnu odluku o prekidu postupka. Njezin postupak nastaljen je tek dana 4. prosinca 2003. sukladno Zakonu iz 2003. Iz toga slijedi da je situacija na koju se podnositeljica žali, trajala nakon što je dana 5. studenog 1997. Republika Hrvatska ratificirala Konvenciju. Sukladno rečenom, Sud je nadležan *ratione temporis* odlučivati o zahtjevu u dijelu koji se odnosi na prekid podnositeljičinog postupka nakon 5. studenog 1997. uzimajući u obzir trajanje prekida prije ratifikacije (vidi *Kutić v. Croatia* (dec.) br.48778/99, od 4. listopada 2001).

2. Iscrpljenost domaćih pravnih sredstava

19. Vlada također tvrdi da je podnositeljica propustila iscrpiti domaće pravne lijekove jer nije podnijela ustavnu tužbu osporavajući Zakon iz 1996.

20. Podnositeljica je prigovorila djelotvornosti tog pravnog lijeka.

21. Sud podsjeća da je već utvrdio da ustavna tužba koja osporava relevantni zakon ne predstavlja sredstvo koje mora biti iscrpljeno (*Crnojević v. Croatia* (dec.) no.71614/01, 29. travnja 2003). Sud ne vidi razloga da bi odstupio od te svoje odluke u ovom slučaju. Pod ovakvim okolnostima, Sud smatra da zahtjev ne može biti odbačen zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava.

3. Zaključak

22. Sud smatra da zahtjev postavlja pravna pitanja koja su dovoljno ozbiljna da njihovo utvrđivanje ovisi o razmatranju osnovanosti predmeta, a druge osnove za proglašenje zahtjeva nedopuštenim nisu utvrđene. Sud dakle proglašava zahtjev dopuštenim. U skladu sa svojom odlukom da primijeni članak 29. § 3. Konvencije (vidi gore par. 3.) sud će istodobno odlučiti i o osnovanosti zahtjeva.

B. Osnovanost

23. Vlada je pozvala Sud da zaključi da zahtjev ne ukazuje na postojanje povrede članka 6. § 1. Konvencije. U tom smislu, navodi da je podnositeljica imala pristup sudu s obzirom da je pokrenula građanski postupak pred Općinskim sudom u Slavanskom Brodu. Činjenica da je sud privremeno prekinuo postupak sukladno Zakonu iz 1996. nije povrijedilo njezino pravo pristupa sudu. Zakon iz 2003. omogućio joj je pristup sudu.

24. Podnositeljica tvrdi da je njezino pravo na pristup sudu povrijeđeno utoliko što je bila spriječena voditi postupak u Republici Hrvatskoj u razdoblju koje je prethodilo donošenju Zakona iz 2003.

25. Sud podsjeća da članak 6. § 1. Konvencije uključuje i "pravo na sud" u okviru kojeg pravo na pristup sudu, posebno pravo na pokretanje građanskog postupka pred sudom, predstavlja jedan aspekt.

26. Međutim, to pravo nije apsolutno, već može podlijegati ograničenjima. Podrazumijeva se kako su ona dopuštena jer pravo na pristup po samoj svojoj naravi zahtjeva uređenje od strane države. U tom pogledu države ugovornice uživaju određenu slobodu procjene, iako konačnu odluku o poštivanju uvjeta iz Konvencije donosi sud. Sud se mora uvjeriti da primijenjena ograničenja ne sprečavaju niti umanjuju pristup koji je pojedincu ostavljen na takav način ili u tolikoj mjeri da bi bila narušena sama bit prava. Nadalje, ograničenje neće biti u skladu s člankom 6. stavkom 1. ako nema legitimni cilj i ako ne

postoji razumni odnos razmjernosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se nastoji ostvariti (vidi presudu u predmetu *Stubbings and Others v. the United Kingdom* od 22. listopada 1996., *Reports of Judgements and Decisions* 1996-IV, str. 1502, stavak 50.)

27. U ovom slučaju, Sud bilježi da postupak podnositeljice zahtjeva protiv Republike Hrvatske, *de facto* je prekinut 3. veljače 1996., kada je stupio na snagu Zakon iz 1996. Zakon iz 2003. stupio je na snagu 31. srpnja 2003. a postupak je sukladno navedenom zakonu nastavljen 4. prosinca 2003. Domaći sudovi, bili su spriječeni više od sedam godina, od kojih više od pet godina od ratifikacije Konvencije u Republici Hrvatskoj, odlučivati o tužbi podnositeljice zahtjeva zbog donošenja Zakona iz 1996.

28. Sud utvrđuje, u skladu sa svojom praksom (vidi *Kutić v. Croatia*, br. 48778, §33 ECHR 2002-II i *Multiplex protiv Hrvatske* br. 58112/00, §55, 10 srpnja 2003) da dugo razdoblje tijekom kojeg je podnositeljici zahtjeva bilo onemogućeno da o njezinom zahtjevu građanske naravi odluče domaći sudovi kao posljedica zakonodavne mjere predstavlja povredu članka 6. stavka 1. Konvencije.

II. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

29. Članak 41. Konvencije predviđa:

"Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci."

30. U odnosu na materijalnu štetu, podnositeljica zahtjeva je zatražila iznos od 70.000 EUR za uništenu kuću. Podnositeljica nije tražila naknadu nematerijalne štete niti je tražila naknadu troška i izdataka. Vlada je prigovorila da je iznos zatražene naknade štete previsok.

31. Sud podsjeća da se utvrđena povreda odnosi samo na podnositeljičin pristup sudu, a ne i na uništenje njezine kuće, slijedom rečenog, nema uzročne veze između utvrđene povrede i zatražene naknade. Poglavitito, nije stvar Suda da špekulira o ishodu postupka ukoliko je u skladu sa zahtjevima iz članka 6 §1 Konvencije (vidi, *inter alia*, *Göçer v. the Netherlands*, no.51392, §37, 3. listopada 2002).

Stoga Sud na ime materijalne štete ne dosuđuje nikakav iznos.

32. Budući da podnositeljica nije tražila naknadu nematerijalne štete niti povrat troškova i izdataka, Sud joj u tom smislu ne dosuđuje nikakav iznos (vidi, *inter alia*, *Radoš and Others v. Croatia*, br. 45435/99, 7 studenog 2002).

33. Slijedom navedenih okolnosti, Sud ne dodjeljuje pravičnu naknadu.

IZ TIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *proglašava* zahtjev dopuštenim;
2. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije;
3. *odbacuje* zahtjev podnositeljice zahtjeva za pravednu naknadu.

Sastavljeno na engleskom jeziku i otposlano u pisanom obliku dana 24. lipnja 2004. u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Søren NIELSEN
Tajnik Predsjednik

Christos ROZAKIS